

Kritik mot Försäkringskassan för att den avvisat en ansökan om anstånd med återbetalning av underhållsstöd som inte gjorts på fastställd blankett

AA uppgav i klagomål mot Försäkringskassan bl.a. att kassan dels underlåtit att ta ställning till hans begäran om anstånd med återbetalning av underhållsstöd, dels också ansökt om indrivning hos Kronofogdemyndigheten trots att han begärt anstånd och överklagat beslutet om återbetalning.

Försäkringskassan yttrade sig efter remiss.

I sitt beslut den 19 januari 2007 angav *JO Nordenfelt* under rubriken Rättslig reglering följande.

När underhållsstöd lämnas till ett barn och det finns en bidragsskyldig förälder, skall denne enligt 21 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd återbetala ett belopp till staten som helt eller delvis motsvarar underhållsstödet.

Återbetalningsskyldigheten fastställs av Försäkringskassan i enlighet med 24–28 a §§ samtidigt som eller snarast efter det att beslutet om underhållsstöd meddelas.

Försäkringskassan får, enligt 32 § lagen om underhållsstöd, på ansökan av den bidragsskyldige helt eller delvis bevilja anstånd med att fullgöra återbetalningsskyldigheten. Anstånd skall medges i den mån det behövs för att den bidragsskyldige skall få behålla vad som behövs för eget och familjens underhåll. Därvid skall bestämmelserna om förbehållsbelopp i 7 kap. 4 och 5 §§ utsokningsbalken tillämpas. Försäkringskassan får vid denna prövning beakta också om den bidragsskyldige har andra lätt realiserbara tillgångar.

Anstånd får också beviljas om det annars finns anledning till det med hänsyn till den bidragsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden eller andra särskilda förhållanden.

Enligt 29 § lagen om underhållsstöd skall Försäkringskassan utan dröjsmål vidta åtgärder för att driva in fordringen, om den bidragsskyldige inte fullgör sin återbetalningsskyldighet.

Enligt 38 § lagen om underhållsstöd gäller beslut omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

I beslutets bedömningsdel anförde *JO Nordenfelt* följande.

Försäkringskassan beslutade den 11 januari 2006 att AA skall avbetala 597 kr i månaden till Försäkringskassan för en fordring som uppkommit på grund av att AA hade haft anstånd med återbetalning av underhållsstöd. Med anledning av beslutet gav AA in flera skrivelser i vilka han dels begärde anstånd, dels framförde synpunkter rörande storleken på återbetalningsbeloppet. Handläggaren av ärendet hos Försäkringskassan försökte flera gånger att få AA att lämna in en ansökan om anstånd på den därför avsedda blanketten, vilket AA emellertid inte ville göra. Den 16 augusti 2006 avvisade Försäkringskassan AA:s begäran om anstånd och anförde som skäl att AA inte hade gjort sin ansökan på den fastställda blanketten och inte heller på något annat sätt lämnat tillräckligt underlag för en prövning i sak.

Dåvarande justitieombudsmannen Jan Pennlöv fann i ett beslut den 11 maj 1999 (JO 1999/2000 s. 330) att en skriftlig ansökan om anstånd med att fullgöra återbetalningsskyldighet måste tas upp för handläggning även i de fall ansökan inte har gjorts på en av RFV fastställd blankett.

En ansökan om anstånd som inte görs på den av Försäkringskassan fastställda blanketten kan i flertalet fall antas sakna vissa av de uppgifter som Försäkringskassan behöver för sitt ställningstagande. Med hänsyn till Försäkringskassans utredningsansvar torde kompletteringsåtgärder från kassans sida därför ofta vara nödvändiga. Att sända ut den fastställda blanketten i syfte att få ett fullständigt underlag för en prövning kan därvid vara ändamålsenligt. Handläggningen måste emellertid – oavsett om den betalningsskyldige lämnar in denna blankett – sedermera resultera i någon form av beslut som den försäkrade i förekommande fall kan begära överprövning av. I detta fall kom det att dröja till den 16 augusti 2006 innan Försäkringskassan meddelade beslut i frågan, trots att AA redan i februari uttryckligen hade begärt anstånd. Enligt min mening borde Försäkringskassan ha prövat anståndsfrågan tidigare. Jag kan också konstatera att Försäkringskassan vid sin bedömning förbisåg underlag som AA gett in. Det är inte acceptabelt. I detta fall har Försäkringskassans bristfälliga handläggning fått allvarliga konsekvenser för AA i det att ärendet så småningom hamnade hos Kronofogdemyndigheten med en åtföljande registrering av AA i myndighetens register.

Försäkringskassan förtjänar kritik för handläggningen av AA:s begäran om anstånd.